

și Mara Isaia (actori cu o gamă foarte originală și complexă), Krum Stoianov, comic suculent, și Sișuna Anghelovski.

Cele două spectacole au luminat deci două aptitudini artistice atât de diverse ale teatrului, două ipostaze creatoare interesante.

De aceea „călătoria București-Skopje și retur” capătă și valoarea unei bogate experiențe artistice dedicate fenomenului teatral contemporan.

Alecu Popovici

TEATRUL ȘI SPECTATORUL ÎN BULGARIA

În revista „Teatrul” din iunie 1967, regizorul Miron Niculescu, în articolul intitulat „O săptămână prin teatrele din R.P. Bulgaria” — sesiza „o anume efervescență contagioasă, o neliniște, o febră de care părea cuprinsă toată suflarea teatrală”.

Era vorba de o nouă organizare a teatrelor din țara vecină.

După un an, vizitînd pentru prima oară Bulgaria, înregistram și eu o „febră”, o „efervescență”, cu toate că teatrele intraseră de mult pe noul lor făgaș.

În cele 30 de zile pe care le-am petrecut la Sofia și în alte cinci orașe mari ale Bulgariei, am putut să-mi dau seama care erau elementele declanșatoare ale acestei efervescențe.

Noua organizare teatrală, reușind să restabilească un echilibru de forțe între teatrele capitalei și cele din provincie, oferă posibilitatea, ca aproape toți factorii artistici ai unui colectiv să-și îndeplinească misiunea într-un spirit de profesionalitate. Ansamblul artistic neputînd depăși 30—35 de actori și regizori, tînde să asigure tuturor o utilizare judicioasă.

Repertoriul este astfel alcătuit încît să corespundă atât noii culturi socialiste, cît și publicului, care prezintă diferite niveluri de cultură.

Cu toate că scopul principal al vizitei mele avea ca obiectiv o documentare la Institutul de Teatru „Kristu Sarafov”, urmărirea procesului de învățămînt și noile metode de specializare ale cadrelor artistice, directorul general al teatrelor și învățămîntului artistic, Ivan Rusev, mi-a oferit posibilitatea de a vedea cît mai multe spectacole, de a lua contact cu cît mai multe colective artistice — la Sofia și în provincie — și de a-mi face o părere despre viața teatrală din Bulgaria.

Profitînd din plin de această bună-voință, am vizionat 27 de spectacole de teatru și operă, am stat de vorbă cu actori, regizori și scenografi, autori și critici, și m-am interesat îndeaproape de organizarea Uniunii Artiștilor Dramatici.

Actuala stagiune teatrală din Bulgaria a fost organizată sub semnul săr-bătoririi a 25 de ani de la eliberarea de sub jugul fascist.

În vederea acestui eveniment, colectivele teatrale și-au organizat repertoriul cu multă judiciozitate. Aproape 80% din spectacolele stagiunii aparțin dramaturgiei bulgare, clasice și contemporane. S-au depus eforturi deosebite pentru realizarea acestui repertoriu la un înalt nivel artistic, întrucît multe din aceste spectacole au fost pregătite în vederea „decadei dramaturgiei bulgare” din luna mai 1969.

Teatrele, pentru a atrage și a stimula cît mai mulți scriitori în competiția „decadei”, și-au organizat din timp concursuri de dramaturgie. Numai la teatrul din Plovdiv un asemenea concurs a adunat la start peste 120 de concurenți.

Noua organizare se dovedește stimulativă pe toate planurile, iar din cele 23 de spectacole de teatru pe care le-am văzut, multe ar trebui subliniate datorită concepției regizorale, precum și interpretîtorilor. Se simte la majoritatea lor preocuparea pentru un teatru modern, pentru descoperirea unor modalități noi de exprimare scenică.

Teatrul Național „Ivan Vazov”, care ar fi putut, ca orice „Național”, să conserve „tradiționalul”, reușește să prezinte spectacolele sale într-o viziune modernă, la care concură, cu interes și pasiune, majoritatea creatorilor.

Spectacolul *Amazonka*, de autorul bulgar Bogumil Rainov, realizat în sala mică

— sau de „tineret” cum i se mai spune — a scos în evidență valențele de stringență actualitate ale textului, într-o înțepetare sobră, dar nu lipsită de subtilități și detalii aproape cinematografice.

Colectivul de interpreți, evoluând pe un podium încadrat pe trei laturi de spectatori, printr-o concentrare ce dovedește profesionalism, se amestecă cu publicul și se detașează totodată de el, realizând „panoramice” și „gros-planuri” surprinzătoare prin dăruire și spontaneitate. Actorii Apostol Karamitev — Liubomir Kabakiev — Violeta Miukova și Elka Mihailova au realizat o tensiune emoțională pe care am aplaudat-o fără rezerve.

Înainte de a pleca din țară, Ion Cojar îmi vorbește de realizarea spectacolului *Othello* tot la Teatrul Național, așa că mi-am propus să-l văd printre primele.

Punerea în scenă a fost incredințată regizorului englez William Cliford, iar scenografia lui Ralph Koltay. Era evidentă preocuparea lui Cliford pentru realizarea unui Shakespeare modern, cu rezonanțe contemporane. Într-un decor, ce mi-a amintit permanent de rezolvarea cadrului scenic la piesa *Galileo Galilei* a lui Berliner-Ensemble — o cutie imensă, tapisată cu plăci de metal roșiatic — cu minimum de mobilier și recuzită, ceea ce obligă actorii la un joc de maximă concentrare interioară, și în costume cu precise aluzii la costumul militar englez — la bărbați — și o nedefinită linie renascentistă — la femei —; cei trei interpreți principali, Ștefan Ghețov (*Othello*), Raico Iabandjiev (*Jago*) și Vancia Doiceva (*Desdemona*), realizează în prima parte a piesei momente emoționante prin simplitatea și profunzimea relațiilor. Partea a doua a spectacolului scade însă ca tensiune. Se simte o oarecare grabă, atât a regizorului, cât și a interpretilor.

Tot în „casa” lui Ivan Vazov am mai văzut două spectacole deosebite ca gen și realizare. Comedia *Soacra* de clasicul bulgar Anton Strașimirov, a prilejuit regizorului Krîstio Mirski, artist al poporului, o adevărată performanță, în care verva satirică a textului la adresa burgheziei bulgare, s-a interferat cu fantezia regională și cu subtilitățile de joc ale unor excelenți interpreți de comedie. Scenograful Liubomir Iordanov a construit pe „turnantă” întreaga casă a familiei, astfel că printr-o continuă rotire a decorului, cele câteva zeci de tablouri pot fi urmărite cinematografic, iar jocul actorilor nu se întrerupe nici un moment,

întocmai cum prin secționarea unui bloc ai avea posibilitatea de a vedea acțiunile ce se desfășoară simultan, în fiecare apartament.

Excelenta artistă a poporului, Ruja Delceva — care mi-a amintit de regretata și încă de neînlocuit, Sonia Cluceru — face risipă de inteligență, temperament și umor, fiind secondată îndeaproape de Petka Karlukovski, Lili Popivanovna și Adriana Andreeva.

Piesa *O simplă istorie* de I. A. Gonciarov, în regia lui Encio Halaciev și scenografia de bun-gust a lui Kiril Nedelcev, oferă actorilor Kașimov și Andrei Ciaprazov posibilitatea să realizeze personajele principale cu mult firesc și subtilitate, îmbinând umorul cu meditația gravă.

La Teatrul de Satiră am putut să admir, în primul rînd, un buchet de actori excelenți. Fără să banalizez termenul, pot spune, un colectiv de actori totali. Cele trei spectacole pe care le-am văzut aici, discuțiile pe care le-am avut cu directorul Neandadjiev, precum și cu regizorii și actorii teatrului, mi-au confirmat din plin preocuparea care există în acest colectiv pentru profesionalitate și promovarea unui repertoriu de înaltă ținută.

Spectacolul coupé — *Romeo și Julieta* și *Petrol* de scriitorul bulgar Ivan Radoev — a oferit tinerilor actori și proaspeților absolvenți Kosta Karaghiorghiev (*Romeo*) și Georgeta Ciacırova (*Julieta*) două creații deosebite. *Romeo și Julieta* este un poem modern închinat dragostei. Cei doi eroi ai zilelor noastre discută cu publicul asupra gravelor probleme pe care le ridică viața, tineretului. Pun întrebări și caută răspunsuri. Interpreții, cu o surprinzătoare disponibilitate scenică, cîntă, dansează, fac pantomimă, și interpretează drama și comedia cu aceeași dezinvoltură.

Cea de a doua piesă a coupé-ului, intitulată *Petrol*, este o comedie agreabilă, fără prea mare profunzime, însă de cert succes la public. Succesul se datorește celor patru interpreți, în fruntea cărora actrița de teatru și film Nevena Kokanova contaminează scena și sala. Pe Kokanova am revăzut-o la Teatrul de Satiră în spectacolul *Strechea*, o prelucrare a unei vechi povești populare, de către scriitorul Pancio Pancev. Nici aici nu se dezmințea înțepetarea, dovedind o forță de caracterizare și un umor popular rar întâlnit. Spectacolul reînvie vechi obiceiuri populare bulgare, pe care publicul le gustă cu satisfacție.

Teatrul Armatei se impune ca un teatru de repertoriu, înscrind alături de valori ale dramaturgiei bulgare, *Sf. Ioana* de Shaw, *Azilul de noapte* de Gorki și *Moartea unui artist* de Horia Lovinescu.

La acest teatru am văzut piesa istorică *Samuil* de scriitoarea bulgară Magda Petcanova, în regia lui Cancio Iliev. Realizarea poate fi considerată ca o interpretare contemporană a îndepărtatelor evenimente privind crearea statului bulgar sub sceptrul țarului Samuil. Înălțurînd cu curaj tradiționalul-conservator și declamatorul patetic — apanaj al interpretărilor istorice — Cancio Iliev a realizat un spectacol cu idei îndrăznețe, contemporane, care emoționează și convinge.

Tot o interpretare modernă a hroniciilor, este și piesa *Starețul și fiul său* de scriitorul Milko Milkov, pe care am vizionat-o în avanpremieră la teatrul din Pleven. Piesa vorbește de lupta pentru creștinarea bulgarilor. Spectacolul începe interesant printr-un tablou care reconstituie ritualurile păgîne ale triburilor bulgare. Ansamblul a depus eforturi meritorii, dar — ca în multe teatre de provincie — are și „compartimente” descoperite. Cei doi interpreți principali s-au dovedit însă la înălțime.

Aș vrea să mai relev două spectacole care m-au impresionat, atît prin problematică cit și prin interpretare. Este vorba de spectacolul coupé *Poteca* de Nicolai Haitov și de realizarea îndrăznețului colectiv teatral din Sliven cu piesa *Urabia* de Nicola Rusev.

În încheiere trebuie să mărturisesc plăcuta surpriză pe care am realizat-o la toate spectacolele de teatru, văzînd sălile arhipline de spectatori. În Bulgaria, publicul este mare amator de teatru, e sensibil, participă la actul scenic, și-și înconjoară cu dragoste actorii. Discuțind mai pe larg această problemă cu secretarul Uniunii Artiștilor Dramatici, Molevski, acesta îmi spunea că toate teatrele au înțeles că repertoriul constituie un act de responsabilitate și luciditate, care se adresează marelui public. Astăzi, spectatorul bulgar refuză experimentele sterile și tot ceea ce nu corespunde structurii și aspirațiilor sale. Refuză să i se vorbească despre OM în formule generale; el se vrea integrat cu întreaga sa ființă în opera respectivă. Vrea să fie convins că va primi răspuns la întrebarea pe care a pus-o intrînd în teatru și nu cu jumătate de măsură.

George Carabin

POȘTA REDACȚIEI

N. Spătaru: Ca realizare, *Căutări* rămîne la stadiul semnificat de titlu.

Nu întrevădem un dramaturg.

Iordache Măgirescu: Ne declarați că simțiți „o îndatorire față de clasicii noștri care s-au străduit să ne lase ceva ca moștenire” și deci încercați „la rîndul nostru, capacitatea de a înfăptui cîte ceva asemănător pentru cei ce ne înconjoară”. Nu știm dacă clasicii ar adera măguliți la asociere, deoarece, chiar dacă în ceea ce numiți „operele mele de artă” spuneți că „deocamdată nu văd ce ar mai fi de corectat” — ...noi vedem.

Și încă destule.

Nu știm ce poate fi la baza afirmației dumneavoastră că „din anul 1963 încoace am făcut și studii universitare (autodi-dact)” — dar cele patru texte se prezintă sub nivelul minim și într-o privință și într-alta. Cu excepția citorva pasaje

din *Scrisoarea*, celelalte piese se află în-nămolite într-o totală confuzie de idei, iar despre literatură nu poate fi vorba odată ce nu ați descoperit încă nici măcar ortografia. *Păstorița* e năclătită într-un sirop idilic; comedia *Nuntă etiopiană* ni s-a părut a avea, într-adevăr, umor — numai că hazul nu e cel scontat de autor, ci rezultă din monumentală lipsă de cultură și de bun-simț, iar *Funcționarii* denotă o trivialitate viscoasă.

Alexandru Filimon: Pentru o rezolvare cit mai concretă și mai operativă a doleanțelor dumneavoastră, am dori o discuție amănunțită pe marginea pieselor *În noaptea de anul nou* și *Cîntece de lebedă*: ni se par imperfecte, dar perfectibile. Vă rugăm să ne căutați prin intermediul redacției.

M. D.